

**ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА**

Кафедра педагогіки та освітнього менеджменту

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Завідувач кафедри педагогіки та
освітнього менеджменту

д.п.н., Радул В.В.

“ 27 ” серпня 2018 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ**

**з курсу
«Професійна педагогіка»**

Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка

Напрямок підготовки (спеціальність): 015 Професійна освіта (Технологія виробів легкої промисловості)

Освітня програма: першого рівня вищої освіти: Професійна освіта (Технологія виробів легкої промисловості)

факультет фізико-математичний

денна форма навчання

2018 – 2019 рік

Робоча програма з курсу «Професійна педагогіка» для студентів
галузі знань: 01 Освіта / Педагогіка;
напряму підготовки (спеціальності): 015 Професійна освіта (Технологія
виробів легкої промисловості);
освітньої програми: Професійна освіта (Технологія виробів легкої
промисловості)

“27” серпня 2018 року.

Робочу програму розробила
Краснощок Інна Петрівна – кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри педагогіки та менеджменту освіти

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри педагогіки та
менеджменту освіти

Протокол № 1 від “27” серпня 2018 року

Завідувач кафедри педагогіки та менеджменту освіти

Радул В.В.

“27” серпня 2018 року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 7	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Нормативна
	Напрямок підготовки: 015 Професійна освіта (Технологія виробів легкої промисловості)	
Блоків – 4	Освітня програма: Професійна освіта (Технологія виробів легкої промисловості)	Рік підготовки: 2-й
Розділів – 3		Семестр 3-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – наукова творча робота (реферат на актуальну тему для професійної педагогіки)		
Загальна кількість годин – 210		Лекції 38 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 6 самостійної роботи студента – 8	Освітньо-кваліфікаційний рівень: Бакалавр	Практичні 34 год.
		Консультації 33 год.
		Самостійна робота 105 год.
		Науково-дослідне завдання: (год. включено до с/р)
		Вид контролю: 3 семестр – екзамен

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

Для денної форми навчання – 54/75.

2. Мета і завдання вивчення курсу

Навчальна дисципліна «Професійна педагогіка» є нормативною і входить до циклу дисциплін професійної підготовки.

Програма навчальної дисципліни «Професійна педагогіка» складена відповідно до освітньої програми першого рівня вищої освіти, галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 015 Професійна освіта (Технологія виробів легкої промисловості).

Цей освітній компонент спрямований на формування компетентного, якісно нового педагога для закладів професійної освіти, здатного адаптуватися до педагогічних інновацій і швидко реагувати на сучасні і перспективні процеси соціально-економічного розвитку суспільства та запити здобувачів освіти.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є сутність та провідні тенденції розвитку професійної освіти як важливого механізму відтворення кадрів, задоволення актуальних освітніх потреб особистості, суспільства і держави; закономірності, принципи, методи, форми організації та здійснення навчального й виховного процесу в закладах професійно-технічної освіти; зміст професійно-педагогічної діяльності педагога професійного навчання.

Міждисциплінарні зв'язки під час вивчення дисципліни «Професійна педагогіка» сприяють інтенсифікації освітнього процесу. Процес формування або підвищення рівня вже існуючих загальних та фахових компетентностей відбувається завдяки міждисциплінарним зв'язкам з навчальною дисципліною «Психологія (за професійним спрямуванням)». «Професійна педагогіка» у взаємозв'язку з «Психологією (за професійним спрямуванням)» є базовою для навчальних дисциплін «Методика професійного навчання» та «Методика організації виховної роботи».

Мета вивчення дисципліни – є усвідомлення здобувачами вищої освіти сучасного стану та перспектив розвитку професійної освіти, особливостей й закономірностей організації й здійснення освітнього процесу у закладах професійної освіти, вимог до особистості педагога професійного навчання, формування досвіду аналізу педагогічних явищ і ситуацій, умінь моделювати освітній процес, стимулювання в майбутніх фахівців інтересу й спрямованості до розвитку й саморозвитку якостей й компетентностей необхідних для реалізації сучасних функцій інженерно-педагогічної діяльності в закладах професійної освіти.

Найважливішими **завданнями вивчення дисципліни** є:

- формування професійно-педагогічних ерудиції і тезаурусу майбутніх педагогів професійного навчання; сформулювати системне уявлення про педагогіку як науку про виховання людини та професійну педагогіку як науку про підготовку студентів до професійної діяльності; їхній об'єкт, предмет, мету, завдання, функції, основні категорії;
- усвідомлення сутнісних характеристик і сучасних вимог до змісту професійної освіти, що визначається соціальним замовленням і змінюється відповідно до суспільного і науково-технічного прогресу;
- усвідомлення сутності й педагогічних вимог до загальних методів і

засобів навчання й виховання та до методів і засобів професійного навчання й виховання у закладах професійно-технічної освіти; шляхів оптимального вибору методів й засобів професійного навчання та виховання;

- усвідомлення сутності і педагогічних вимог до форм організації освітнього процесу у закладах професійно-технічної освіти та факторів, що впливають на оптимальний їх вибір;

- формування професійно-педагогічної свідомості й мислення майбутніх педагогів професійного навчання;

- стимулювання інтересу здобувачів вищої освіти до інженерно-педагогічної діяльності, яка розглядається як елемент професійної адаптації майбутніх фахівців.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент **повинен знати:** предмет, завдання та категорії педагогіки й професійної педагогіки; систему професійної освіти України; теоретичні основи підготовки кваліфікованих робітників; основні засади організації освітнього процесу; основи дидактики професійного навчання; сутність, функції процесу навчання і його структуру; історично сформовані вітчизняні і зарубіжні теорії навчання та моделі професійної освіти; вимоги до визначення змісту професійної освіти, форми і методи організації навчання в закладах професійної освіти; сутність процесу виховання та особливості професійного виховання; основні напрями змісту виховання учнів закладів професійної освіти; зміст, напрями, методи та організаційні форми виховної роботи педагога ПТЗО.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент **повинен уміти:** використовуючи законодавчі та нормативні акти, ґрунтуючись на прогнозі розвитку галузі, визначати зміст професійної освіти; ґрунтуючись на отриманих знаннях та використовуючи актуальну галузеву інформацію, аналізувати навчально-виховний процес в ПТЗО; оптимально, з врахуванням особливостей педагогічної ситуації добирати методи, форми та засоби професійного навчання та виховання; обирати оптимальні методи контролю знань, умінь та навиків учнів ПТЗО в умовах теоретичного і виробничого навчання; проектувати освітню діяльність учнів в умовах професійно-технічних закладах освіти; застосовувати в організації навчально-виховного процесу сучасні принципи, форми і методи навчання та виховання в умовах професійної освіти; визначати та розробляти структуру та зміст навчально-плануючої документації.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент **повинен набути таких компетентостей:**

➤ **загальні компетентності (ЗК):**

ЗК3. Здатність до аналізу суспільно-політичних відносин та формування адекватної моделі соціальної поведінки.

ЗК4. Здатність до зберігання, поширювання та збагачування культурного потенціалу України.

ЗК6. Навички дотримання вимог соціальної та корпоративної безпеки.

ЗК7. Здатність до самопрезентації у різних умовах загальної та професійної діяльності.

➤ **фахові компетентності спеціальності (ФК):**

ФК1 Здатність до системного аналізу технічних і педагогічних систем, процесів та ситуацій, вивчення передового виробничого та педагогічного досвіду, впровадження досягнень вітчизняної й зарубіжної науки і техніки.

ФК2 Здатність аналізувати глобальні та розробляти етапні цілі власної професійної діяльності, а також професійної діяльності підлеглих або навчальної діяльності учнів, усвідомлюючи її результати у когнітивній, афективній і психомоторній сферах.

ФК4. Здатність здійснювати аналіз професійної діяльності фахівця з метою формування змісту освіти, конструювання змісту навчання і виховання, вибір оптимальних технологій підготовки у професійних навчальних закладах та на виробництві.

ФК7.Здатність з урахуванням співвідношень цілей, часу й простору планувати та організовувати власну професійну діяльність, а також діяльність підлеглих чи учнів у виробничій галузі або освіті, забезпечуючи необхідні умови для застосування просторово-часових, матеріально-технічних, фінансово-економічних та ін. ресурсів.

ФК16. Здатність здійснювати систематичний контроль виробничого або педагогічного процесів та швидко їх корегувати за допомогою відповідних додаткових технологій.

ФК17. Здатність до швидкого включення у взаємодію з іншими суб'єктами виробничого або освітнього процесів, налагодження зв'язків у трудовому і учнівському колективах, а також конструктивного розв'язання конфліктних ситуацій, володіння методами саморегуляції емоційного стану.

ФК20.Здатність вибудовувати траєкторію власного кар'єрного та професійного розвитку.

Та демонструвати такі **програмні результати навчання:**

ПРН3. Здійснювати системний аналіз технічних і педагогічних систем, процесів та ситуацій, вивчати передовий виробничий та педагогічний досвід, впровадження досягнень вітчизняної й зарубіжної науки і техніки.

ПРН6. Розробляти проекти професійної підготовки фахівця на глобальному й етапних рівнях, керуючись результатами аналізу його професійної діяльності, вимог щодо виконання посадових обов'язків, вихідних умов організації навчально-виховного процесу та визначаючи цілі, зміст й оптимальні технології підготовки.

ПРН7. Планувати та організовувати власну професійну діяльність, а також діяльність підлеглих чи учнів у виробничій галузі або освіті, забезпечуючи необхідні умови для раціонального застосування просторово-часових, матеріально-технічних, фінансово-економічних, енергетичних, інформаційних та ін. ресурсів.

ПРН10. Включатися у взаємодію з іншими суб'єктами виробничого або освітнього процесів, налагоджувати зв'язки у трудовому і учнівському колективах, а також конструктивно розв'язувати конфліктні ситуації, володіти методами саморегуляції емоційного стану.

3. Програма навчальної дисципліни

РОЗДІЛ І. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Тема 1. Професійна педагогіка як наука.

Предмет та завдання педагогіки. Система педагогічних наук. Професійна педагогіка як галузь педагогічної науки.

Предмет та завдання професійної педагогіки. Основні категорії професійної педагогіки (професійна освіта, професійне виховання, професія, спеціальність, кваліфікація, кваліфікаційна характеристика). Етапи та джерела розвитку професійної педагогіки.

Системний підхід до формування основ професійної освіти.

Поняття про педагогічну систему (ПС). Структурні та функціональні компоненти ПС. Закони функціонування ПС. Стислий історичний огляд організації і діяльності кращих зразків педагогічних систем.

Професійно-технічний заклад освіти як педагогічна система.

Тема 2. Предмет та завдання науково-педагогічних досліджень в професійній педагогіці. Методи педагогічних досліджень.

Сутність науково-педагогічного дослідження. Предмет та завдання науково-педагогічних досліджень в професійній педагогіці. Методологія наукових досліджень. Етапи здійснення педагогічного дослідження. Завдання науково-педагогічних досліджень на сучасному етапі розвитку професійної освіти.

Класифікація методів науково-педагогічних досліджень (загальнонаукові, теоретичні, емпіричні). Загальна характеристика методів педагогічних досліджень: спостереження, педагогічний експеримент, бесіди, вивчення передового досвіду; вивчення результатів діяльності, опитування, методи моделювання педагогічних явищ, методи кількісного та якісного аналізу результатів дослідження.

Предмет та завдання науково-педагогічних досліджень в професійній педагогіці.

Тема 3. Розвиток, соціалізація і виховання особистості як мета професійної освіти.

Поняття про особистість, індивідуальність. Процес розвитку особистості. Фактори та умови розвитку особистості. Роль спадковості у розвитку особистості. Соціалізація як результат впливу середовища на особистість. Виховання – визначальний чинник формування особистості.

Роль діяльності і спілкування у розвитку особистості. Взаємообумовленість процесів виховання і розвитку, активна позиція особистості та її роль у процесі розвитку і виховання. Психічний, фізичний, соціальний і духовний розвиток. Вікові періоди розвитку особистості. Теорії розвитку особистості.

Фактори та умови розвитку й формування особистості майбутнього фахівця.

Тема 4. Педагогічний процес як система і цілісне явище. Закономірності і принципи педагогічного процесу.

Поняття про педагогічний процес. Характеристика педагогічного процесу, його основні елементи та рушійні сили. Закономірності і принципи педагогічного процесу. Спільні та специфічні сторони виховання і навчання: функції, завдання,

зміст, форми і методи.

Демократизація, гуманізація і гуманітаризація педагогічного процесу. Оптимізація та інтенсифікація навчально-виховного процесу.

Тема 5. Ієрархія цілей у педагогіці.

Поняття про мету виховання. Історичний характер мети виховання. Ієрархія виховних завдань. Мета виховання в освіті. Основні завдання і зміст різнобічного розвитку особистості. Комплексний підхід до виховання як умова забезпечення різнобічного розвитку особистості. Аналіз факторів, що впливають на формування мети виховання майбутніх фахівців. Загальнолюдський, національний аспекти мети професійного виховання. Всебічний розвиток особистості як вимога сучасного суспільного виробництва. Основні напрямки виховання: моральне виховання, естетичне виховання, трудове виховання, громадянське виховання, фізичне виховання.

Тема 6. Система професійної освіти України.

Професійна освіта як соціокультурний інститут та педагогічний феномен.

Підготовка виробничих/трудова ресурсів держави як соціальна й наукова проблема. Професійна освіта як педагогічна система.

Структура системи освіти України. Рівні освіти. Засадами державної політики у сфері освіти та принципами освітньої діяльності.

Система професійної освіти України: мета і завдання функціонування, суспільні функції. Рівні професійної (професійно-технічної) освіти.

Основні тенденції та напрями розвитку сучасної системи неперервної професійної освіти в Україні.

Тема 7. Теоретичні основи і практика підготовки кваліфікованих робітників.

Уявлення сучасної науки про кваліфікованого робітника.

Педагогічні основи управління професійним розвитком особистості. Професійне становлення особистості людини як психолого-педагогічна та акмеологічна проблема. Етапи професійного становлення та їхня стисла характеристика.

Кваліфікаційна характеристика – основа організації підготовки кваліфікованих робітників. Професіограма та професіографічний підхід до формування особистості робітника.

Акмеологічні основи ПТО. Поняття про акмеологію як науку. Предмет акмеології та його стисла характеристика. Роль і місце акмеології в системі наук про людину. Авторська система діяльності (АСД) професіонала та основні закономірності її формування.

РОЗДІЛ 2. ДИДАКТИКА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ.

Тема 8. Дидактичні основи освітнього процесу в системі ПТО.

Дидактика як теорія освіти та навчання. Категорії дидактики професійного навчання. Функції процесу навчання.

Дидактичний аналіз структури процесу навчання.

Характеристика процесу засвоєння знань, умінь та навичок. Основні етапи засвоєння знань. Характеристика компонентів процесу засвоєння знань. Основні етапи узагальнення і систематизації знань. Структура процесу засвоєння учнями

навиків і умінь.

Мотивація учіння, основні групи мотивів.

Тема 9. Закономірності та принципи процесу професійного навчання в ЗПТО.

Закономірності процесу професійного навчання.

Поняття про принципи навчання. Система загальнодидактичних принципів навчання. Принципи професійного навчання

Характеристика основних загальнодидактичних принципів навчання

Характеристика власне принципів професійного навчання

Тема 10. Зміст освіти в ЗПТО.

Державний стандарт професійно-технічної освіти як основа для формування її змісту. Принципи формування змісту освіти в ЗПТО.

Зміст освіти в ЗПТО і характеристика його основних компонентів. Навчально-плануюча документація професійно-технічних закладів освіти. Загальноосвітня підготовка майбутніх робітників: цілі, завдання та способи реалізації.

Професійно-теоретична і професійно-практична підготовка учнів професійно-технічних закладів освіти, призначення її складових частин та форми здійснення.

Тема 11. Методи та засоби професійного навчання.

Зміст понять: «метод навчання», «прийом навчання», «засіб навчання».

Поняття про класифікацію методів навчання. Характеристика методів навчання за джерелом знань. Інструктування як специфічний метод професійного навчання.

Чинники, що впливають на вибір методів навчання. Творчий підхід у виборі методів навчання для досягнення дидактичної мети заняття.

Засоби навчання як компонент системи навчання.

Класифікація засобів навчання. Дидактичні можливості окремих видів засобів навчання.

Перспективи розвитку засобів навчання: комп'ютерна телекомунікація.

Умови ефективного використання засобів навчання.

Комплексне методичне забезпечення навчання професії.

Тема 12. Форми організації процесу навчання у ЗПТО.

Організаційні форми навчання. Урок як організаційна форма навчання у ЗПТО.

Уроки теоретичного та виробничого навчання: загальна характеристика та особливості. Лекція, теоретичний та практичний семінари, лабораторно-практичні заняття.

Інформаційні й модульні технології у професійній освіті.

Навчальна екскурсія. Виробнича й переддипломна практики у ЗПТО: планування, організація та проведення. Дипломне проектування та його специфіка здійснення у ЗПТО.

Тема 13. Контроль знань, умінь, навичок учнів ЗПТО та їхня кваліфікаційна атестація.

Об'єктивні методи контролю знань учнів ЗПТО та їхня роль в реалізації стандарту професійно-технічної освіти.

Спеціальні методи досліджень у професійній освіті. Біомеханічні:

кімографічний і циклографічний. Психофізіологічний: електроміографія, електродермографія.

РОЗДІЛ 3. ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ПРОФЕСІЙНОГО ВИХОВАННЯ

Тема 14. Виховання в цілісному освітньому процесі ЗПТО.

Сутнісні характеристики та особливості процесу виховання. Поняття про мету професійного виховання. Структура процесу виховання. Критерії вихованості учнів ЗПТО.

Виховання та самовиховання – дві сторони єдиного процесу формування особистості учня ЗПТО.

Закономірності та принципи процесу виховання. Принципи професійного виховання.

Поняття про зміст, методи, засоби та форми виховання. Основні напрями виховання учнів ЗПТО. Класифікація методів та форм виховання.

Тема 15. Виховна робота інженера-педагога в навчальній групі ЗПТО.

Загальна характеристика учасників виховного процесу. Особливості контингенту учнів ЗПТО, їхнє урахування в процесі виховної роботи майстром виробничого навчання (в/н) і класним керівником. Специфіка інженерно-педагогічного колективу та її вплив на підходи до організації виховання у ЗПТО.

Зміст, методи і форми виховної роботи інженера-педагога.

Індивідуальна виховна робота як основна форма виховання учнів ЗПТО. Специфіка застосування педагогічних методів вивчення особистості учня в умовах ЗПТО. Реалізація сучасних принципів і методів виховання в професійно-технічних закладах освіти.

Планування, організація, контроль і облік виховної роботи в навчальній групі. Взаємодія майстра в/н і класного керівника в цьому процесі.

Основні форми роботи по запобіганню правопорушень учнів ЗПТО.

Учбові дисципліни та їх роль у підготовці фахівців. Права та обов'язки викладачів та студентів у вузі. Документація (планова, звітна) на кафедрах, в деканатах.

Сучасний стан виховної роботи в ЗПТО та перспективні напрямки її реформування. Умови і особливості реалізації сучасних педагогічних ідей у ЗПТО.

Тема 16. Самоврядування в учнівському колективі ЗПТО.

Загальні поняття про учнівський колектив, його ознаки та структура. Динаміка та стадії згуртування колективу. Система перспективних ліній, традицій колективу. Принципи паралельної дії і єдності педагогічних вимог. Учніське самоврядування.

Гармонія розвитку колективу та особистості. Виховні можливості самоврядування в колективі учнів ЗПТО. Взаємозв'язок педагогічного керівництва і учнівського самоврядування.

Діяльність майстра виробничого навчання і класного керівника по розвитку самоврядування в навчальній групі. Директор ЗПТО і учнівське самоврядування. Самоврядування учнів в гуртожитку. Кращі зразки самоврядування учнів у практиці професійної освіти.

Тема 17. Зміст, методи і форми роботи інженера-педагога з батьками учнів ЗПТО.

Сім'я її роль у формуванні особистості учня ЗПТО.

Основні фактори впливу на особистість підлітка в сім'ї та їхнє урахування майстром в/н та класним керівником.

Методи і форми роботи класного керівника і майстри в/н з батьками учнів ЗПТО: критерії вибору, стисла характеристика, рекомендації щодо практичній реалізації.

Особливості організації виховної роботи з іногородніми учнями, виховна робота в гуртожитку. Корегування поведінки учнів з участю батьків.

Тема 18. Технічна творчість учнів ЗПТО.

Сутність і функції технічної творчості учнів ЗПТО. Роль технічної творчості в успішному опануванні робітничої професії.

Рівні технічної, творчості учнів і їхня стисла характеристика. Розвиток професійно-значущих якостей і властивостей особистості в процесі технічної творчості. Особливості її організації в ЗПТО.

Завдання організації технічної творчості, що стоять перед майстром в/н і викладачами ЗПТО. Планування діяльності і змісту роботи клубів і гуртків технічної творчості. Методичні рекомендації щодо організації, контролю та обліку клубно-гурткової роботи з технічної творчості в ЗПТО.

Тема 19. Організація виховної роботи з учнями «групи ризику».

Загальна характеристика стану алкоголізації й наркотизації молоді та завдання інженерів-педагогів по їх профілактиці. Психофізіологічні підстави виникнення алкогольної та наркотичної залежності.

Поняття «групи ризику» та критерії відбору до неї учнів. Основні виховні завдання в роботі з підлітками «групи ризику». Індивідуальна виховна робота з учнями «групи ризику»: її цілі та завдання. Методика проведення індивідуальної виховної роботи з підлітками «групи ризику» в ЗПТО.

Тема 20. Професіоналізм особистості інженера-педагога

Професіограма інженера-педагога як основа особистості і діяльності інженера-педагога. Уявлення про особистість інженера-педагога: матриця особистих якостей.

Поняття про професійно-педагогічну компетентність як властивість особистості викладача і майстра виробничого навчання. Основні елементи професійно-педагогічної компетентності та їхня стисла характеристика. Шляхи формування професійно-педагогічної компетентності інженера-педагога.

Поняття про професіоналізм діяльності викладача і майстра в/н. Індивідуальна діяльність інженера-педагога як педагогічна система. Професіоналізм педагогічної творчості. Сутність педагогічної творчості. Взаємозв'язок теоретичного і практичного мислення у педагогічній творчості.

Поняття технології психолого-педагогічної взаємодії. Технології встановлення педагогічно доцільних взаємин. Моделі продуктивної і непродуктивної вимогливості.

Фактори саморуху до вершин професіоналізму. Акмеологічні засоби й стимули.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів/змістових блоків і тем	Кількість годин				
	Усього	У тому числі			
		Лек	Сем	Консул.	С.Р.
РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ					
Тема 1. Професійна педагогіка як наука.	13	4	2	2	5
Тема 2. Предмет та завдання науково-педагогічних досліджень в професійній педагогіці. Методи педагогічних досліджень..	10	2	2	2	4
Тема 3. Розвиток, соціалізація і виховання особистості як мета професійної освіти.	12	4	2	2	4
Тема 4. Педагогічний процес як система і цілісне явище. Закономірності і принципи педагогічного процесу.	8	1	1	2	4
Тема 5. Ієрархія цілей у педагогіці.	8	1	1	2	4
Тема 6. Система професійної освіти України.	9	2	2	1	4
Тема 7. Теоретичні основи і практика підготовки кваліфікованих робітників.	9	2	2	1	4
Усього годин Розділ 1	69	16	12	12	29
РОЗДІЛ 2. ДИДАКТИКА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ.					
Тема 8. Дидактика як галузь педагогічної науки. Дидактичні основи навчального процесу в системі ПТО.	11	2	2	2	5
Тема 9. Принципи процесу професійного навчання в ЗПТО.	11	2	2	2	5
Тема 10. Зміст освіти в ЗПТО.	11	2	2	2	5
Тема 11. Методи та засоби професійного навчання.	11	2	2	2	5
Тема 12. Форми організації процесу навчання у ЗПТО.	11	2	2	2	5
Тема 13. Контроль знань, умінь, навичок учнів ЗПТО та їхня кваліфікаційна атестація.	11	2	2	2	5
Усього годин Розділ 2	66	12	12	12	30
РОЗДІЛ 3. ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ПРОФЕСІЙНОГО ВИХОВАННЯ					
Тема 14. Виховання в цілісному освітньому процесі ЗПТО.	11	2	2	1	6
Тема 15. Виховна робота інженера-педагога в навчальній групі ЗПТО.	10	2	2	1	5
Тема 16.Самоврядування в учнівському колективі ЗПТО.	9	1	2	1	5
Тема 17. Зміст, методи і форми роботи інженера-педагога з батьками учнів ЗПТО	10	2	2	1	5
Тема 18. Технічна творчість учнів ЗПТО.	7	—	—	2	5
Тема 19. Організація виховної роботи з учнями «групи ризику».	8	1	—	2	5
Тема 20. Професіоналізм особистості інженера-педагога	10	2	2	1	5
Усього годин Розділ 3	65	10	10	9	36
ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАУКОВО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ					
Індивідуальне наукове-дослідне завдання	10				10
УСЬОГО ГОДИН Блок 4	10				10
УСЬОГО ГОДИН	210	38	34	33	105

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Професійна педагогіка як галузь педагогічної науки.	2
2.	Предмет та завдання науково-педагогічних досліджень в професійній педагогіці. Методи педагогічних досліджень.	2
3.	Розвиток, соціалізація і виховання особистості як мета професійної освіти.	2
4.	Педагогічний процес як система і цілісне явище. Ієрархія цілей у педагогіці.	2
5.	Система професійної освіти України.	2
6.	Теоретичні та практичні основи підготовки кваліфікованого фахівця в системі професійної освіти України.	2
7.	Дидактичні основи навчального процесу в системі ПТО.	2
8.	Закономірності та принципи професійного навчання.	2
9.	Зміст професійної освіти.	2
10.	Методи, прийоми та засоби професійного навчання	2
11.	Форми організації професійного навчання у ЗПТО	2
12.	Контроль як компонент процесу навчання. Методи контролю ЗУН учнів ЗПТО.	2
13.	Виховання в цілісному освітньому процесі ЗПТО. Загальні методи й форми професійного виховання.	2
14.	Зміст виховної роботи інженера-педагога в навчальній групі ЗПТО	2
15.	Згуртування колективу навчальної групи та його виховний вплив на розвиток особистості. Організація виховної роботи з учнями «групи ризику».	2
16.	Зміст, методи і форми роботи інженера-педагога з батьками учнів ЗПТО.	2
17.	Професіоналізм особистості інженера-педагога.	2
	Усього	34

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачені навчальним планом	

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачені навчальним планом	

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Професійна педагогіка як наука.	5
2.	Тема 2. Предмет та завдання науково-педагогічних досліджень в професійній педагогіці. Методи педагогічних досліджень..	4
3.	Тема 3. Розвиток, соціалізація і виховання особистості як мета професійної освіти.	4
4.	Тема 4. Педагогічний процес як система і цілісне явище. Закономірності і принципи педагогічного процесу.	4
5.	Тема 5. Ієрархія цілей у педагогіці.	4
6.	Тема 6. Система професійної освіти України.	4

7.	Тема 7. Теоретичні основи і практика підготовки кваліфікованих робітників.	4
8.	Тема 8. Дидактика як галузь педагогічної науки. Дидактичні основи навчального процесу в системі ПТО.	5
9.	Тема 9. Принципи процесу професійного навчання в ЗПТО.	5
10.	Тема 10. Зміст освіти в ЗПТО.	5
11.	Тема 11. Методи та засоби професійного навчання.	5
12.	Тема 12. Форми організації процесу навчання у ЗПТО.	5
13.	Тема 13. Контроль знань, умінь, навичок учнів ЗПТО та їхня кваліфікаційна атестація.	5
14.	Тема 14. Виховання в цілісному освітньому процесі ЗРТО.	6
15.	Тема 15. Виховна робота інженера-педагога в навчальній групі ЗПТО.	5
16.	Тема 16. Самоврядування в учнівському колективі ЗПТО.	5
17.	Тема 17. Зміст, методи і форми роботи інженера-педагога з батьками учнів ЗПТО.	5
18.	Тема 18. Технічна творчість учнів ЗПТО.	5
19.	Тема 19. Організація виховної роботи з учнями «групи ризику».	5
20.	Тема 20. Професіоналізм особистості інженера-педагога	5
	Разом	105 год., включ. ІНДЗ

Консультативні заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Професійна педагогіка як галузь педагогічної науки.	2
2.	Предмет та завдання науково-педагогічних досліджень в професійній педагогіці. Методи педагогічних досліджень.	2
3.	Розвиток, соціалізація і виховання особистості як мета професійної освіти.	3
4.	Педагогічний процес як система і цілісне явище. Ієрархія цілей у педагогіці.	3
5.	Система професійної освіти України.	2
6.	Теоретичні та практичні основи підготовки кваліфікованого фахівця в системі професійної освіти України.	3
7.	Дидактичні основи навчального процесу в системі ПТО.	3
8.	Закономірності та принципи професійного навчання.	2
9.	Зміст професійної освіти.	2
10.	Методи, прийоми та засоби професійного навчання	3
11.	Форми організації професійного навчання у ЗПТО	3
12.	Контроль як компонент процесу навчання. Методи контролю ЗУН учнів ЗПТО.	3
13.	Професіоналізм особистості інженера-педагога.	3
	Усього	34

9. Індивідуальні завдання

Підготовка й захист науково-творчої роботи у формі реферату на узгоджену з викладачем тему.

Орієнтовна тематика рефератів:

1. Актуальні проблеми системи професійно-технічної освіти в Україні.
2. Основні напрямки реформування професійно-технічної освіти в Україні.
3. Розвиток професійно-технічної освіти в розвинених країнах Західної Європи.
4. Компетентнісний підхід до формування змісту професійної освіти.
5. Сучасні вимоги до педагогічної компетентності педагога закладу професійно-технічної освіти.
6. Особливості професійного виховання учнів закладів професійно-технічної освіти.
7. Місце і роль учнівського самоврядування у виховній системі закладу професійно-технічної освіти.

10. Методи навчання

Для реалізації завдань вивчення навчальної дисципліни «Професійна педагогіка» застосовується система методів навчання:

- *методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності*: лекція, бесіда, дискусія, ілюстрація, самостійне спостереження, аналіз педагогічних ситуацій, проблемного викладу, частково-пошукові;
- *методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності*: створення ситуації успіху в навчанні, новизни, опори на життєвий досвід студента, стимулювання почуття обов'язку і відповідальності у навчанні.

Протягом семестру кожен студент повинен відвідувати лекції, брати активну участь в обговоренні питань на семінарах, виконувати практичні завдання, брати участь у дискусіях, розв'язувати педагогічні ситуації, готувати і презентувати реферати і доповіді, індивідуальні творчі завдання.

11. Методи контролю

Робочою навчальною програмою передбачено:

- усне опитування (оцінювання активності і знань студентів під час семінарських занять та поза аудиторної (самостійної) роботи);
- захист повідомлень, доповідей по питаннях семінарських занять та питаннях винесених на самостійне опрацювання;
- письмові контрольні роботи;
- оцінка презентації й захисту індивідуального науково-дослідного завдання (ІНДЗ) – реферату
- усний екзамен.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль (тематичне оцінювання)		ІНДЗ	Бал до екзамену	Екзамен	Сума
СЗ (1-17)	К/Р				
Максимальна кількість балів					
51*	4	5	60	40	100

СЗ – семінарське заняття

К/Р – контрольна робота

ІНДЗ – індивідуальне науково-дослідне завдання

****Накопичення балів на семінарських заняттях:***

За продемонстрований рівень оволодіння системою знань, умінь та навичок по темі кожного семінарського заняття (з врахуванням результатів самостійної роботи), студент отримує оцінку від 1 до 5. Що переводиться в кількість накопичених балів за формулою: $(Q_1 + Q_2 + Q_3 + Q_4 + Q_5 + Q_6 + Q_7 + Q_8 + Q_9 + Q_{10} + Q_{11} + Q_{12} + Q_{13} + Q_{14} + Q_{15} + Q_{16} + Q_{17}) \times 0,6 = 51$. де – Q_n - оцінка за освітні досягнення студента на відповідному семінарському занятті.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів:

Поточна оцінка на **семінарських заняттях** визначається за такими критеріями:

«оцінка «5» – студент демонструє всебічне, систематичне, глибоке знання і розуміння програмного матеріалу; вміння вільно виконувати завдання, передбачені навчальною програмою; творчі здібності в розумінні, викладенні і використанні навчального матеріалу; уміння творчого застосування теоретичних знань на практиці, активність у роботі семінару;

«оцінка «4» – студент демонструє систематичні знання теоретичного матеріалу, уміння інтерпретувати сутність основних понять навчального курсу, наводити приклади з педагогічної практики;

«оцінка «3» – студент демонструє репродуктивне відтворення матеріалу курсу під час доповіді чи робить доповнення під час обговорення питань;

«оцінка «2» – студент робить незначні доповнення під час обговорення питань семінарського заняття.

2. Оцінка контрольної роботи здійснюється за критеріями:

«відмінно» - 4 бали – обґрунтована повна, систематизована відповідь на усі запитання МКР, з використанням творчого підходу і умінь пов'язувати теоретичні аспекти курсу з педагогічною практикою.

«добре» - 3 бали – обґрунтована повна, систематизована відповідь на усі запитання КР, з використанням творчого підходу і незначними неточностями у формулюваннях понять;

«задовільно» - 2 бали – репродуктивна відповідь на усі (чи більше половини) запитання КР, у змісті яких є значні неточності та помилки;

«незадовільно» - 1 бал – репродуктивна відповідь на 1 запитання КР зі значними неточностями та помилками.

Критерії та норми оцінювання виконання студентами індивідуальних науково-дослідних завдань.

Оцінювання навчальних досягнень студентів за виконання індивідуальних творчих завдань відбувається за допомогою такої шкали оцінювання:

«відмінно» - 5 балів – ІНДЗ виконане самостійно, в повному обсязі, у змісті відображено актуальність, мету, завдання, окреслені сучасні підходи до даної проблеми, вказана власна точка зору, виокремлені ґрунтовні висновки, оформлена робота згідно вимог.

«добре» - 4 бали – ІНДЗ виконане самостійно, у змісті відображено

актуальність, але не зовсім точно сформульовано мету, завдання, наявні різні підходи до даної проблеми, є спроба окреслення власної точки зору, показані загальні висновки, оформлена робота згідно вимог.

«задовільно» 3 бали – ІНДЗ виконане самостійно, у змісті є спроба обґрунтування важливості теми; мета, завдання поверхово сформульовані, наявний загальний зміст роботи, вказані загальні висновки, оформлена робота згідно вимог.

«незадовільно» - 2 бали – ІНДЗ виконане частково, обґрунтування вибору теми відсутнє; мета, завдання визначені не належним чином, зміст роботи не чітко розкритий, висновки носять описовий характер.

Критерії оцінювання екзамену:

– 35-40 балів (відмінно) – студент дає повні, ґрунтовні відповіді на усі запитання екзаменаційного білету, демонструє всебічне систематичне, глибоке знання і розуміння програмного матеріалу, вміння самостійно їх використовувати у професійній діяльності;

– 30-34 балів (добре) – студент демонструє повне знання і розуміння програмного матеріалу; має труднощі з відповідями на запитання методичного або практичного блоку;

– 25-29 балів (задовільно) – студент репродуктивно відтворює теоретичний матеріал курсу, демонструє епізодичні уміння й навички застосовувати здобуті знання на практиці;

– 15-24 балів (незадовільно) – студент репродуктивно відтворює теоретичний матеріал курсу, не може дати відповідь на одне з запитань білету;

– 1-14 бали (незадовільно) – студент репродуктивно відтворює окремі положення та поняття курсу, не може дати відповідь на два запитання білета.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Опорні конспекти лекцій (електронний варіант).
2. Підручники та посібники, зазначені у списку літератури.
3. Нормативні документи.
4. Інформаційні ресурси (www.osvita.org; www.fio.ru; o-svit.iatp.org.ua;

edu.ukxsat.com)

5. Інформаційні матеріали щодо підготовки до семінарських занять.
6. Вимоги до написання, оформлення та оцінки індивідуальних творчих завдань.
7. Перелік тем та питань, що винесені для самостійного опрацювання студентами.
8. Перелік питань, що виносяться для складання екзамену з курсу, що вивчається.

14. Рекомендована література

Базова література:

1. Васильєв І.Б. Професійна педагогіка: конспект лекцій для студентів інженерно-педагогічних спеціальностей. В 2 ч. Ч. 1 / І.Б. Васильєв. – 4-е вид., перероб. і доп. – Х. : [б. в.], 2003. – 152 с.
2. Васильєв І.Б. Професійна педагогіка: конспект лекцій для студентів інженерно-педагогічних спеціальностей. В 2 ч. Ч. 2 / І.Б. Васильєв. – Х., 2003. – 175 с.
3. Внукова О.М. Методологічні засади професійної освіти: навчальний посібник для студентів напрямів підготовки 6.010104 Професійна освіта (Технологія виробів легкої промисловості), 6.010104 Професійна освіта (Дизайн) / О.М. Внукова. – К.: КНУТД, 2015. – 198 с.
4. Дячкова Т.В. Педагогіка професійно-технічної школи. – Херсон: Айлант. 2003. – 476 с.
5. Жигірь В.І., Чернега О.А. Професійна педагогіка: Навчальний посібник / За ред. М.В. Вачевського. – К.: ТОВ «Кондор», 2012. – 336 с.
6. Ігнатенко Г.В. Професійна педагогіка: навч. посіб. / Г.В. Ігнатенко, О.В. Ігнатенко. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2013. – 352 с.
7. Коробов Є.Т. Професійна педагогіка. Сутність процесу розуміння навчальної інформації. Навчальний посібник. – Дніпропетровськ: НМетАУ, 2007. – 52 с.
8. Кузьмина Н.В. Профессионализм деятельности преподавателя и мастера производственного обучения профтехучилища / Н.В. Кузьмина. – М.: Высшая школа, 1989. – 167 с.
9. Левина М.М. Технологии профессионального педагогического образования. – М.: «Академия», 2001. – 272 с.
10. Лобанов А.А. Основы профессионально-педагогического общения / Уч. пособ. – М.: «Академия», 2004. – 192 с.
11. Методологічні засади професійної освіти: навч. посібник для студентів вищих навч. закладів інженерно-педагогічних спеціальностей / О.Е. Коваленко, Н.О. Брюханова, І.С. Посохова та ін. – Х.: Контраст, 2008. – 120 с.
12. Основні аспекти педагогіки профтехосвіти. Навч. посіб. / Нікуліна А.С., Молчанов В.М., Верченко Н.В., Торба Ю.І. – Донецьк: ДІЛО ІПП, 2006. – 296 с.
13. Основы профессиональной педагогики: Профпедагогика / под ред. С.Я. Батышева и С.А. Шапоринского. 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Высшая школа, 1977. – 504 с.
14. Педагогічна книга майстра виробничого навчання: Навч.-метод. посібник / Н.Г. Ничкало, В.О. Зайчук, Н.М. Розенберг та ін. / За ред. Н.Г. Ничкало. – К.: Вища школа, 1992. – 334 с.
15. Профессиональная педагогика: Учебник для студентов, обучающихся по педагогическим специальностям и направлениям. – М.: Ассоциация «Профессиональное образование», 1997. – 512 с.
16. Педагогічна книга майстра виробничого навчання / За ред. Н.Г. Ничкало. –

- К.: Вища школа, 1994. – 348 с.
17. Педагогічна книга майстра виробничого навчання /За ред. Н.Г.Ничкало. – К.: Вища школа, 1992. – 333 с.
 18. Професійна освіта в зарубіжних країнах. Порівняльний аналіз. Монографія / За ред. Н.Г. Ничкало, В.О. Кудіна. – Черкаси: Вибір, 2002. – 322 с.
 19. Професійна педагогіка: педагогіка професійно-технічної освіти. Ч. 1. Навч. посібник для студентів вищих навч. закладів. – Глухів: РВВ ГДПУ, 2005. – 105 с.
 20. Профессиональная педагогика: Учебник для студентов, обучающихся по педагогическим специальностям и направлениям. Под ред. С.Я. Батышева, А.М.Новикова. Изд-е 3-е, перер. – М.: Из-во ЭГВЕС, 2009. – 496 с.
 21. Сушенцева Л.Л. Традиційні і нетрадиційні форми організації методичної роботи в професійно-технічному училищі. – Кривий Ріг: КДПУ, 1998. – 46 с.
 22. Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості: [підручник] / С.О.Сисоєва. – К.: Міленіум, 2006. – 344 с.
 23. Теорія і методика професійної освіти [Текст]: навч. посіб. / [З.Н. Курлянд та ін.]; за ред. д-ра пед. н., проф. З.Н. Курлянд. – К.: Знання, 2012. – 390 с.

Нормативно-правова база:

1. Закон України «Про професійну (професійно-технічну) освіту» від 10.02.1998 № 103/98-ВР, із змінами і доповненнями. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/Z980103.html
2. Професійно-технічна освіта. Освітні стандарти, навчальні плани та програми. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/profesijno-tehniczna-osvita/derzhavni-standarti-navchalni-plani-ta-programi>
3. Сайт МОНУ. Професійна освіта. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/profesiyno-tehniczna-osvita>

Додаткова література:

1. Артюх С.Ф., Ашерев А.Т. Инженерно-педагогическое образование в Украине: состояние и перспективы // Новый коллегіум. – 2000. – № 1. – С. 35-39.
2. Бех І.Д. Виховання особистості. Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади: наук, видання / І.Д. Бех. – Твори: в 2 кн., кн. 2. – К.: Либідь, 2003. – 344 с.
3. Васильєв І.Б. Теоретико-методологічні аспекти формування змісту курсу «Професійна педагогіка»: системний підхід / І.Б. Васильєв // Професійна освіта: теорія і практика. –Харків, 2000. –№ 1-2. –С.61-76.
4. Васильєв И.Б. Профессиональная педагогика: конспект лекций для студентов инженерно-педагогических специальностей. В 2-х частях. 4-е изд., перераб. и доп. – 4.1. —Харьков: УИПА, 2003 – 152 с.
5. Вища освіта України і Болонський процес. Курс лекцій для самостійної роботи магістрів спеціальності 8.050201 «Менеджмент організацій» / Укл.:

- В.Г. Воронкова, О.Є. Швець. – Запоріжжя: ЗДІА, 2004. – 95 с.
6. Волкова Н.П. Педагогіка: навч. посібник для студентів вищих навч. закладів / Волкова Н.П. – 2-е вид., перероб. доп. – К.: Академвидав, 2007. – 616 с.
 7. Володько В. М. Педагогічна система навчання: теорія, практика, перспективи. – К.: Пед. преса, 2000. – 148 с
 8. Гончаренко С Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.
 9. Державний стандарт професійно-технічної освіти // Освіта України. – № 72-73 (369). – 10 вересня 2002 р. – С 4-6.
 10. Жуков Г.Н., Матросов П.Г., Каплан С.Л. Основы общей и профессиональной педагогики: Уч. пособ. – М.: Гардарики, 2005. – 383 с.
 11. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
 12. Закон України «Про професійно-технічну освіту» від 10.02.1998 № 103/98-ВР 1341, редакція від 05.01.2013 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2%D1%80>.
 13. Зеер Э.Ф. Профессиональное становление личности инженера-педагога [Текст] / Э.Ф. Зеер. – Свердловск: Изд-во Уральского ун-та, 1988. – 117 с.
 14. Зеер Э.Ф. Психология профессий: Учеб. пособие. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Академический Проект, Фонд «Мир», 2005. – 336 с.
 15. Зязюн І.А. Педагогічне наукове дослідження в контексті цілісного підходу / І.А. Зязюн // Порівняльна професійна педагогіка. – 2011. – Вип. 1. – С. 19-30.
 16. Кална Т.Г. Педагогічна аксіологія в умовах модернізації професійно-педагогічної освіти: монографія / за наук. ред. О.В. Уваркіної. – К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2012. – 128 с.
 17. Карпіловська С.Я. Основы професіографії: навч. посібник / Карпіловська С.Я., Мітельман Р.Й., Синявський В.В., Ткаченко О.М., Федоришин Б.О., Яцишин О.О. – К.: МАУП, 1997. – 148 с.
 18. Коваленко Е.Э. Методика профессионального обучения. Учебник для инженеров-педагогов, преподавателей спецдисциплин системы профессионально-технического и высшего образования / Е.Э. Коваленко. – Х.: Штрих, 2003. – 480 с.
 19. Кокун О. М. Психологія професійного становлення сучасного фахівця: Монографія. – К.: ДП «Інформ.-аналіт. Агенство», 2012. – 200 с.
 20. Кузьмінський А.І., Омеляненко В.Л. Педагогіка: підручник. – К.: Знання, 2007. – 447 с.
 21. Ничкало Н.Г. Неперервній професійній освіті – педагогічні кадри нової генерації / Н.Г. Ничкало // Проблеми інженерно-педагогічної освіти. – 2005. – № 10. – С. 21-33.
 22. Новиков Д.А. Введение в теорию управления образовательными системами. – М.: Эгвес, 2009. –156 с.

23. Организация и методика профессионального обучения: Учебное пособие. – М.: ФОРУМ: ИНФРА-М, 2007. – 336 с.
24. Професійна освіта: Словник: Навч. посіб. / Уклад. С.У. Гончаренко та ін.; За ред. Н.Г. Ничкало. – К.: Вища шк., 2000. –380 с.
25. Самоукина Н.В. Психология и педагогика профессиональной деятельности. – М.: ЭКМОС. 1999. – 352 с.
26. Федоров В.А. Профессионально-педагогическое образование: теория, эмпирика, практика.–Екатеринбург: Изд-во Урал. гос. проф.-пед. ун-та, 2001.–330 с.
27. Хуторский А.В. Современная дидактика: Учебник для вузов / А.В. Хуторский. –СПб: Питер, 2001. –544 с.
28. Хуторской А.В. Практикум по дидактике и современным методикам обучения. –СПб.: Питер, 2004. –541 с.
29. Цимбалюк І.М. Підвищення професійної кваліфікації: психологія педагогічної праці. Науково-методичний посібник для підготовки і підвищення кваліфікації педагогічних кадрів. – К.: ТОВ “Видавничий дім “Професіонал”, 2004. – С.35-58; 80-89.
30. Энциклопедия профессионального образования: В 3-х т. / Под ред. С.Я. Батышева. –М., АПО. 1998. –568 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.info-library.com.ua>
2. <http://eduknigi.com/>
3. <http://psi-help.com/storya-pedagogki.html>
4. <http://pulib.if.Ua/book/217>
5. <http://osvita.ua/school>
6. <http://osvita.ua/school/teacher/3510/>
7. http://pidruchniki.ws/17530607/pedagogika/ponyattya_istoriyi_pedagogiki
8. http://ebooktime.net/book_346.html
9. [http://www.gumer.info/bibliotek Buks/Pedagog/Diurin/index.php](http://www.gumer.info/bibliotek/Buks/Pedagog/Diurin/index.php)
10. http://iorigami.narod.ru/PPcorner/Classics/Komensky/Komensky_Yan_Ato_s_Velikaya_didakt_izbr.htm
11. http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gurn/znpkhnpu/ZNtNDR/2008_28/9.htm_1